

مسائل فقهی و حقوقی شرکت های هرمی

با آن که شرکت های هرمی در اغلب موارد با فعالیت به صورت دسیسه های هرمی و شرکت های کلاهبرداری این تلقی را به وجود آورده اند که شرکت هرمی چیزی نیست...

با آن که شرکت های هرمی در اغلب موارد با فعالیت به صورت دسیسه های هرمی و شرکت های کلاهبرداری این تلقی را به وجود آورده اند که شرکت هرمی چیزی نیست جز برنامه ای از جانب چند نفر، اعم از افراد داخلی یا با همکاری بیگانگان برای تصاحب مال مردم، در نقطه مقابل، عده ای واقعا به امید تجارت سالم و تلاش برای فعالیت سالم اقتصادی به این سمت رفته اند و از قضا تصور فعالیت اقتصادی سالم برای این شرکت ها حتی در قالب هرمی دور از انتظار نیست.

این مسئله باعث شده است که در عمل، فتاوی مراجع اعم از شیعه و سنی در دو دسته منع و جواز جای بگیرد و با وجود تاکید بسیار بر حرمت همکاری و تاسیس این قبیل شرکت ها، با بی اشکال بودن آن دست کم به عنوان حکم اولی هم مواجه باشیم.

روشن است در این وضعیت، تبلیغ یکی از آرا و غفلت از رای دیگر نمی تواند کارساز باشد و به رغم برجیدن ظاهری این شرکت ها بازهم شاهد رشد قارچ گونه و با تغییری اندک در ظاهر آنها خواهیم بود. چنان که تا کنون نیز همین مسئله رخ داده و اطلاع رسانی منفی راجع به شرکت های هرمی و حتی تدوین قانون خاص در برخورد با این شرکت های آن چنان که شاید و باید موثر واقع نشده است.

این مسئله باعث شد تحقیقی با عنوان مسائل فقهی و حقوقی شرکت های هرمی در سال 1385 از سوی پژوهشکده فقه و حقوق وابسته به پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در دستور کار قرار گیرد که در ادامه به معرفی این اثر می پردازیم: تحقیق مسائل فقهی و حقوقی شرکت های هرمی در سه بخش به موضوع شناسی، مسائل حقوقی و سپس مسائل فقهی این شرکت ها می پردازد.

در بخش اول با عنوان بازاریابی اینترنتی، شرکت های هرمی و آثار و پیامدها ابتدا با پرداختن به بحث بازاریابی اینترنتی و تجارت الکترونیک و بیان معایب و مزایای آن، خواننده را با این تجارت نوپیدا آشنا می سازد و این نکته را یادآور می گردد که در فعالیت های شبکه ای از طریق اینترنت، هم راه برای فعالیت سالم اقتصادی هموار است و هم برای فعالیت ناسالم.

در فصل دوم از این بخش به طور خاص با بیان اقسام شرکت های هرمی و شیوه عملکرد آنها به موضوع شناسی دقیق این شرکت ها می پردازد و در این رهگذر تفاوت و تشابه این شرکت ها با بازاریابی سالم شبکه ای و تجارت الکترونیک نیز روشن می گردد. منابع اصلی نوشته در این موضوع شناسی علاوه بر تحقیقات موجود، گفت و گوهای حضوری با فعالان و باورمندان به فعالیت سالم این شرکت ها بوده است و سعی شده اطلاعات به دست آمده بدون قضاوت قبلی، این قسمت از تحقیق را به سامان برساند.

موضوع شناسی از آن جا اهمیت ویژه می یابد که بسیاری از مقالات موجود به دلیل نداشتن شناخت کافی از موضوع مورد بحث نتوانسته اند احکام فقهی و حقوقی آن را هم به خوبی تبیین نمایند.

آثار و پیامدهای حضور این شرکت ها در کشورهای جهان سوم هم در فصل سوم این فصل بیان شده است.

بخش دوم از این تحقیق به بررسی حقوقی شرکت های هرمی اختصاص یافته که ضمن بیان وضعیت شرکت ها در حقوق و نحوه فعالیت آنها، در فصل های بعد برخورد کیفی با این شرکت ها را مدنظر قرار داده و ماده واحده الحاقی به قانون مجازات اخلال گران نظام اقتصادی کشور را که به قانون منع از فعالیت کشورهای هرمی شهرت یافته، بررسی می کند.

پرداختن به نقاط ضعف این قانون از مباحث این بخش است.

از آن جا که نگاه فراملی به شرکت های هرمی و مواضع کشورهای دیگر و سازمان های بین المللی هم در این خصوص راهگشاست و در تبلیغ شرکت های هرمی از آن بهره فراوان گرفته شده، به طور گذرا این مباحث نیز در حد نیاز مطرح شده است.

آنچه در این دو بخش مطرح می شود معرفی شرکت های هرمی و موضع قانون گذار در این خصوص است که البته گفته می شود: مخالفان با فعالیت های شرکت های هرمی شناخت دقیقی از این فعالیت ها ندارند و موضع قانون گذار نیز نه بر مبنای حکم شرعی و فقهی که برخاسته از ناسالم بودن اقتصاد کشور است.

برای پاسخ به این ادعا بخش سوم این تحقیق سامان یافته است که به نقل و نقد و بررسی ارای مخالفان و موافقان با فعالیت شرکت های هرمی از موضع فقهی می پردازد و تحت عنوان نگاهی فقهی به عملکرد شرکت های در نهایت به ترجیح ادله مخالفان و مجاز نبودن این گونه فعالیت های به لحاظ فقهی دست می یابد.

پایان بخش این تحقیق، استفتاهایی است که هم موافقانی با این فعالیت ها دارد و هم مخالفان که البته مبنای هر یک از این اقوال نیز در متن تحقیق بررسی دقیق شده است.

در مجموع دغدغه اصلی تحقیق آن است که ضمن توضیح برای فراهم آوری زمینه تجارت الکترونیک در کشور راه های سوء استفاده از این دستاورد بشری را هم بیان و بررسی نماید و در نهایت موضع فقیه و دینی را که تأثیر به سزایی در جامعه ایرانی دارد، بی طرفانه و با توجه به استدلال های مخالفان و موافقان بررسی کند.

با وجود کمبود منابع تحقیقی در این موضوع، امید است انتشار این اثر فرصتی را برای این بحث ها فراهم سازد و برای جامعه علمی کشور مفید باشد.

منبع: اختصاصی شبکه اطلاع رسانی اجتهاد